

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет харчових технологій
Кафедра технології харчування

**Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ОК10 Наукові основи безвідходних технологій харчової промисловості**

Обов'язковий

(назва та статус (обов'язковий / вибірковий))

Реалізується в межах освітньої програми **«Харчові технології»**
за спеціальністю **181 «Харчові технології»**
на другому рівні вищої освіти

Суми – 2024

Розробник: Бідюк Бідюк Д.О., к.т.н., старший викладач
(підпис) (прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри технології харчування	протокол від <u>31.05.2024</u> р. № <u>19</u>
	Завідувач кафедри <u>Мельник</u> Оксана МЕЛЬНИК (підпис) (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми Федір Федір ПЕРЦЕВОЙ
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма Болгова Наталія БОЛГОВА
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму (додається) надана: Мельник Оксана МЕЛЬНИК
(ПІБ)
Кошель Олена КОШЕЛЬ
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації Бороченко Наталія Бороченко
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 16.07. 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

I. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	ОК10 Наукові основи безвідходних технологій харчової промисловості		
2.	Факультет/кафедра	Харчових технологій/ кафедра технології харчування		
3.	Статус ОК	Обов'язковий		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Освітня програма: Харчові технології/ спеціальність:181 «Харчові технології»		
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)	241 «Готельно-ресторанна справа»		
6.	Рівень НРК	7 рівень		
7.	Семестр та тривалість вивчення	Семестр третій – денна Семестр перший - заочна Тривалість вивчення – 15 тижнів		
8.	Кількість кредитів ЕКТС	5 кредитів		
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні
		10/2		40
			100/148	
10.	Мова навчання	українська		
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Бідюк Дмитро Олегович		
11.1	Контактна інформація	Аудиторія кафедри 212м, корпус №4. Тел. (050) 781-20-27, E-mail: xbach@ukr.net час консультацій: щосереди з 13 до 14 години		
12.	Загальний опис освітнього компонента	В рамках даного освітнього компоненту надається уявлення про сучасні технології вилучення цінних біологічно активних речовин з побічних продуктів харчової промисловості. Студент буде ознайомлений з оптимізацією технологій оброблення харчової сировини для мінімізації утворення харчових відходів, побічних продуктів харчової промисловості, використанням їх для створення корисної продукції з доданою вартістю харчового та нехарчового призначення.		
13.	Мета освітнього компонента	Ознайомлення з новітніми дослідженнями та практикою в галузі безвідходних ресурсозберігаючих технологій харчової продукції, напрямками перероблення та утилізації харчових відходів та побічних продуктів харчової промисловості у цінну продукцію з урахуванням світових екологічних вимог.		
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент має зв'язок з іншими освітніми компонентами «Загальні технології харчової промисловості», «Теоретичні основи харчових виробництв», «Управління якістю харчової продукції»		
15.	Політика академічної доброчесності	При виявленні факту списування під час заліку – робота студента анулюється і іспит складеться повторно.		
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enroll/index.php?id=4565		

**2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ІХ
ЗВ'ЯЗОК ЗПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ**

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання						Як оцінюється. РНД
	ПРН 1	ПРН 3	ПРН 5	ПРН 7	ПРН 13	ПРН 14	
ДРН 1. Використовувати науково-технічну літературу та електронні бази даних для аналізу інформації щодо безвідходних технологій у харчовій промисловості, систематизувати отримані дані для вибору актуальної теми дослідження.	X						Оцінка знань шляхом перевірки опрацювання опорного конспекту лекцій та лабораторних занять Залік
ДРН 2. Використовувати спеціальне обладнання та сучасне програмне забезпечення для проведення наукових досліджень з впровадження безвідходних технологій у харчовій промисловості.		X					
ДРН 3. Розробляти інноваційні безвідходні технології для харчової промисловості, сприяти їх впровадженню на підприємствах та у закладах ресторанного господарства, розвивати міжнародні зв'язки для поширення передових практик.			X				
ДРН 4. Враховувати сучасні тенденції та перспективи науково-технічного розвитку у сфері безвідходних технологій харчової промисловості, ефективно комунікувати результати своїх досліджень та розробок з фахівцями та нефахівцями.				X			
ДРН 5. Застосовувати принципи безвідходних технологій для отримання інноваційної харчової продукції з різних видів сировини, оцінювати соціальну та економічну ефективність таких розробок.					X		
ДРН 6. Впроваджувати безвідходні технології на діючих підприємствах харчової промисловості та у закладах ресторанного господарства, використовувати нові способи консервування та зберігання продуктів, зокрема з використанням біопластиків для пакування.						X	

3.ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу д/з		Рекомендована література	
	Аудиторна робота			Самостійна робота
	Лек	Лаб.з.		
Тема 1. Побічні продукти харчової промисловості та їх використання Відходи харчової промисловості та побічні продукти для промислового застосування. Побічні продукти від зернопереробної промисловості. Фруктові і овочеві побічні продукти. Побічні продукти м'ясної і птахосперероблюваної промисловості. <i>Лб. Побічні продукти переробки морепродуктів.</i> <i>Ср. Побічні продукти молочної промисловості</i>	2/2	8/-	20/29	[1-11]
Тема 2. Біоперероблення відходів виробництва м'яса яловичини, свинини, курячого м'яса і яєць Різні побічні продукти і відходи від переробки м'яса яловичини і свинини. Побічні продукти і відходи, що утворюються при переробці курячого м'яса і яєць. Білки і пептиди, отримані з побічних продуктів переробки відходів курки. <i>Лб. Валоризація відходів переробки м'яса яловичини, свинини.</i> <i>Ср. Валоризація яєчних відходів.</i>	2/-	8/-	20/29	[1-11]
Тема 3. Біоперероблення відходів індустрії напоїв. Переробка кави. Побічні продукти і відходи від переробки кави. Утилізація побічних продуктів кави і відходів. <i>Лб. Переробка і виробництво чаю. Побічні продукти чаю і відходи та їх утилізація.</i> <i>Ср. Фруктовий сік і безалкогольні напої.</i> <i>Алкогільні напої. Виробництво пива. Побічні продукти і відходи пивоварної промисловості і їх використання. Виробництво вина.</i>	2/-	8/-	20/30	[1-11]
Тема 4. Побічні продукти переробки фруктів. Фенольні сполуки як функціональна їжа. Фруктові джерела побічних продуктів. Агропромислові побічні продукти. <i>Лб. Харчові продукти, багаті клітковиною. Геміцелюлози. Пектини.</i> <i>Ср. Товари з доданою вартістю з побічних продуктів переробки фруктів.</i>	2/-	8/-	20/30	[1-11]
Тема 5. Утилізація рослинних відходів. Біогаз і виробництво електроенергії з рослинних відходів. Вилучення біологічно активних сполук з рослинних відходів. Методи екстракції біологічно активних сполук. Харчові волокна з рослинних відходів. Резистентний крохмаль з рослинних відходів. Рослинні відходи як біогумус. Біопаливо та біовугілля з рослинних відходів. Корм для риб з рослинних відходів. Аквапоніка з використанням рослинних відходів. Відходи як корм для тварин. Активоване вугілля з рослинних відходів. Біорозкладний пластик. Рослинні відходи як субстрати у виробництві лимонної кислоти	2/-	8/-	20/30	[1-11]
Всього	10/2	40	100/148	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних</u> занять, консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин
ДРН 1. Використовувати науково-технічну літературу та електронні бази даних для аналізу інформації щодо безвідходних технологій у харчовій промисловості, систематизувати отримані дані для вибору актуальної теми дослідження.	Лекційне заняття (викладання лекційного матеріалу, бесіда, демонстрація графічного матеріалу)	8/2	Ознайомлення з лекційним матеріалом, оформлення опорного конспекту лекцій. Презентація прийнятих рішень та підготовка рефератів, звітів з візуальним супроводженням	16/24
ДРН 2. Використовувати спеціальне обладнання та сучасне програмне забезпечення для проведення наукових досліджень з впровадження безвідходних технологій у харчовій промисловості.	Лекційне заняття (викладання лекційного матеріалу, бесіда, демонстрація графічного матеріалу)	8	Ознайомлення з лекційним матеріалом, оформлення опорного конспекту лекцій. Презентація прийнятих рішень та підготовка рефератів, звітів з візуальним супроводженням	16/24
ДРН 3. Розробляти інноваційні безвідходні технології для харчової промисловості, сприяти їх впровадженню на підприємствах та у закладах ресторанного господарства, розвивати міжнародні зв'язки для поширення передових практик.	Лабораторне заняття (розгляд технологічних ситуацій з наданням рекомендацій, щодо розв'язання технологічних проблем виробництва)	8	Презентація результатів лабораторних занять, оформлення звітів	17/25
ДРН 4. Враховувати сучасні тенденції та перспективи науково-технічного розвитку у сфері безвідходних технологій харчової промисловості, ефективно комунікувати результати своїх досліджень та розробок з фахівцями та нефахівцями.	Лабораторне заняття (розгляд технологічних ситуацій з наданням рекомендацій, щодо розв'язання технологічних проблем виробництва)	8	Презентація результатів лабораторних занять, оформлення звітів	17/25
ДРН 5. Застосовувати принципи безвідходних технологій для отримання інноваційної харчової продукції з різних видів сировини, оцінювати соціальну та економічну ефективність таких розробок.	Лекційне заняття (викладання лекційного матеріалу, бесіда, демонстрація графічного матеріалу)	9	Ознайомлення з лекційним матеріалом, оформлення опорного конспекту лекцій. Презентація прийнятих рішень та підготовка рефератів, звітів з візуальним супроводженням	17/25
ДРН 6. Впроваджувати безвідходні технології на діючих підприємствах харчової промисловості та у закладах ресторанного господарства, використовувати нові способи консервування та зберігання продуктів, зокрема з використанням біопластиків для пакування.	Лабораторне заняття (розгляд технологічних ситуацій з наданням рекомендацій, щодо розв'язання технологічних проблем виробництва)	9	Презентація результатів лабораторних занять, оформлення звітів	17/25

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Письмова контрольна робота по теоретичному матеріалу	25 балів / 20%	До кінця 15 тижня
2.	Виконання і захист лабораторних робіт	25 балів / 20%	До кінця 15 тижня
3.	Виконання самостійної роботи. Публічний виступ з візуальним супроводженням теми доповіді (реферат)	20 балів / 15%	До кінця 14 тижня
4.	Залік	30 балів / 30%	До кінця 15 тижня

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент ⁸	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ⁹
1. Письмова контрольна робота по теоретичному матеріалу	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Відповіді на всі питання наведено, але окремі складові відповідей відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Відповіді на всі питання наведено	Відповіді на всі питання наведено
Виконання і захист лабораторних робіт	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Відповіді на всі питання наведено, але окремі складові відповідей відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Відповіді на всі питання наведено	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Виконання самостійної роботи	<8 балів	8-11	11-14 балів	15 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Відповіді на всі питання наведено, але окремі складові відповідей відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Відповіді на всі питання наведено	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Підсумкова атестація – тест можливого вибору	<8 балів	8-11	11-14 балів	15 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Відповіді на всі питання наведено, але окремі складові відповідей відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Відповіді на всі питання наведено	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Екзамен – письмова відповідь на білет	<12 балів	12-24	25-29 балів	30 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Відповіді на всі питання наведено, але окремі складові відповідей відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Відповіді на всі питання наведено	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1.	Письмове опитування після вивчення кожної теми	3 тиждень
2.	Усне опитування під час виконання кожного лабораторного заняття	Протягом 1-14 тижнів
3.	Зворотний зв'язок від викладача під час роботи над рефератом	14 тиждень

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

1. Відходи та безвідходне виробництво в харчовій промисловості [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр. покажч. двома мовами 2020 рр. / [упоряд. І. М. Мельничук] ; Нац. ун-т харч. технолог., Наук.-техн. б-ка. – Київ, 2021. – 110 с. / Режим доступу: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/34268/1/Waste_and_waste-free_production_in_the_food_industry.pdf
2. Грек, О. В. Наукові основи безвідходних технологій відновлюваної сировини : підручник. Розділ 4. Білкові, вуглеводні та жирові компоненти у виробництві молочних продуктів / О. В. Грек, О. О. Онопрійчук. – Київ : НУХТ, 2020.
3. Integrated Processing Technologies for Food and Agricultural By-Products. Zhongli Pan Ruihong Zhang Steven Zicari. 1st Edition. 2019 - Academic Press. 452 P.

6.2. Інформаційні ресурси

4. Основні принципи безвідходного виробництва сучасного АПК [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/19328/1/280-287.pdf>
5. Безвідходне виробництво в Україні: досвід СС [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/nov/25524/nzmened-149-156.pdf>
6. Food Waste and Byproducts: An Opportunity to Minimize Malnutrition and Hunger in Developing Countries [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsufs.2018.00052/full>
7. Review: Food Industry By-Products used as a Functional Food Ingredients [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.longdom.org/open-access/review-food-industry-byproducts-used-as-a-functional-food-ingredients-2252-5211-1000248.pdf>
8. Agro-Food Byproducts as a New Source of Natural Food Additives [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6471601/>
9. Utilization of food processing by-products [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.hilarispublisher.com/proceedings/utilization-of-food-processing-byproducts-8455.htm>
10. Valorization of Food Processing By-Products [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.semanticscholar.org/paper/Valorization-of-Food-Processing-By-Products-Chandrasekaran/4936da50bcdff015a83201e398faabc6f2db857ea>
11. Food Byproducts as Sustainable Ingredients for Innovative and Healthy Dairy Foods [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30249001/>